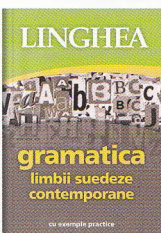

STUDIAREA LIMBII SUEDEZE

ÎN ACEASTĂ SERIE AU APĂRUT

gramatica limbii suedeze contemporane

LINGHEA

Gramatica limbii suedeze contemporane

Volumul a fost elaborat de colectivul de autori al Linghea S.R.L. și Linghea s.r.o.
Publicat de Editura Linghea, Timișoara, 2016.
Ediția I

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Gramatica limbii suedeze contemporane. – Timișoara : Linghea, 2016

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-8491-88-2

811.113.6'36

© Linghea s.r.o., 2016

www.linghea.ro

Toate drepturile sunt rezervate.

Niciun fragment al acestei publicații nu poate fi reprodus, copiat sau transmis fără acordul scris al editurii.

Printed in the EU.

Cuvânt înainte	7
Bibliografie	8

1 Alfabet și pronunție 10

1.1 Pronunția alfabetului suedez	10
1.2 Sunetele	10
1.3 Accentul	13
1.4 Lungimea silabelor	15
1.5 Intonația	16
1.6 Reducția	18

2 Substantivul 19

2.1 Genul	19
2.2 Articolul	19
2.3 Declinarea substantivelor	23

3 Adjectivul 26

3.1 Declinarea adjectivului	26
3.2 Comparația adjectivelor	30

4 Pronumele 33

4.1 Pronumele personal	33
4.2 Pronumele posesiv	37
4.3 Pronumele demonstrativ	38
4.4 Pronumele relativ	40
4.5 Pronumele interogativ	42
4.6 Pronumele reflexiv	43
4.7 Pronumele nehotărât și negativ	44

5 Numeralul 47

5.1 Numeralul cardinal	47
5.2 Numeralul ordinal	48
5.3 Numeralul multiplicativ	49
5.4 Frațiile	49
5.5 Operații matematice	50
5.6 Exprimarea timpului	50

6 Verbul 52

6.1 Categoriile gramaticale ale verbului	52
6.2 Formele verbale	53
6.3 Împărțirea și conjugarea verbelor	54
6.4 Timpurile verbale	59
6.5 Modul verbal	64
6.6 Diatezele verbale	67

6.7 Verbele reciproce și deponente	69
6.8 Verbelele tranzitive și intransitive	70
6.9 Participiul	71
6.10 Verbele frazale	75
6.11 Infinitivul și utilizarea particulei att	76
6.12 Verbele „tycka, tänka, tro, mena”	79

7 Adverbul 81

7.1 Formarea adverbilor	81
7.2 Comparția adverbului	82
7.3 Tipuri de adverbe	82

8 Prepoziția 88

8.1 Prepozițiile de timp	88
8.2 Prepozițiile de loc	92
8.3 Prepozițiile ambivalente	94
8.4 Locuțiunile prepoziționale	95

9 Conjunția 96

9.1 Conjunția coordonatoare	96
9.2 Conjunțiile subordonatoare	98

10 Ordinea cuvintelor în propoziție 102

10.1 Topica propoziției principale	104
10.2 Topica în propozițiile secundare	107
10.3 Concordanța timpurilor	110
10.4 Răspunsurile scurte	111
10.5 Vorbirea indirectă	112
10.6 Sublinierea	116

11 Contragerea propozițiilor secundare 119

12 Negația în limba suedeză 120

13 Formarea cuvintelor în limba suedeză 124

13.1 Cuvintele compuse	124
13.2 Cuvintele derivate	127

14 Verbele tari și neregulate 130

14.1 Verbele tari	130
14.2 Verbele neregulate	135

Ortografia suedeză

1 Introducere 138

2 Despărțirea în silabe 138

3 Scrierea cu literă mică și cu literă mare 141

3.1 Punctuația	141
3.2 Numele	141
3.3 Adresarea	142

4 Abrevieri 143

5 Numere și numerale 144

6 Punctuația 147

6.1 Punctul	147
6.2 Punctele de suspensie	147
6.3 Semnul întrebării	148
6.4 Semnul exclamării	148
6.5 Virgula	149
6.6 Punct și virgulă	150
6.7 Două puncte	151
6.8 Parantezele	151
6.9 Liniuța oblică	151
6.10 Apostroful	152
6.11 Ghilimelele	152
6.12 Liniuța de unire	153
6.13 Cratima	154

Index 156

1 Alfabet și pronunție

1.1 Pronunția alfabetului suedez

a	[a:]	i	[i:]	q	[kæ:]	y	[y:]
b	[be:]	j	[ii:]	r	[æ:r]	z	[ʰse:ta]
c	[se:]	k	[ko:]	s	[es:]	å	[o:]
d	[de:]	l	[el:]	t	[te:]	ä	[e:]
e	[e:]	m	[em:]	u	[u:]	ö	[ø:]
f	[ef:]	n	[en:]	v	[ve:]		
g	[ge:]	o	[u:]	w	[ʰdæb:älv:]		
h	[ho:]	p	[pe:]	x	[eks]		

1.2 Sunetele

Vocalele

În limba suedeză există următoarele vocale (vokaler): **a, e, i, o, u, y, å** [o:], **ä** [e:], **ö** [ø:].

Diftongii apar doar în dialectele regionale (mai ales în sud, în regiunea Skåne), dar nu și în limba scrisă.

Deși în limba suedeză există nouă vocale, ele se pot pronunța în diferite moduri. De aceea, este important să cunoaștem regulile de pronunție. În plus, pronunția poate modifica sensul anumitor cuvinte.

Forma unei vocale este influențată de mai mulți factori:

lungime	lungi și scurte
rotunjire	rotunjite și nerotunjite
deschidere	deschise și închise
poziția limbii	anterioare și posterioare

► 1.2.1 Pronunția vocalelor

Limba suedeză are mai multe vocale decât limba română, iar pronunția lor diferă. În silabele accentuate vocalele se pronunță după cum urmează:

scriere	lung	scurt
a	[a:] bad	[a] hand
e	[e:] resa	[e] nej
i	[i:] skri va	[i] frisk
o	[u:] rolig	[u] blomma
o	[o:] sova	[o] pojke
u	[u:] nu	[ø] burk
y	[y:] flyga	[y] rygg
å	[o:] tåg	[o] påsk

[ɛ:] väder	[ɛ] häst
[æ:] här	[æ] färg
[ø:] röd	[ø] kött
[œ:] göra	[œ] dörr

Transcrierea fonetică a vocalelor din limba suedeză

Semnele grafice speciale folosite în transcriere se pronunță astfel:

[a:]	se pronunță mai în spate decât aceeași literă din română
[a]	la fel ca a scurt din limba română
[e:]	mai moale și mai îngust decât în limba română
[e]	la fel ca e , în vocalele neaccentuate pronunția ei se reduce la [ə] – de ex. förare . În varianta lungă se aude și consoana j , de ex. în heter
[i:]	se pronunță mai moale și mai îngust
[i]	la fel ca i din română
[u:]	la fel ca u din română, dar mai lung
[u]	la fel ca u din română
[y:]	cu buzele rotunjite pentru u vom pronunța y
[ø]	varianta mai scurtă [y:] – buzele sunt rotunjite, se pronunță semilînchis
[y]	se pronunță un i dur, iar spre sfârșit, un i moale
[y]	se pronunță un i dur
[o:]	vocala suedeză å se pronunță ca o , dar mai lung și mai rotund
[e]	se pronunță la fel ca e , dar mai deschis
[æ]	apare în cuvinte înaintea consoanei r , se pronunță mai deschis decât [ɛ:]
[ø]	se pronunță asemănător cu ö din limba germană, dar mai deschis, deschidem gura pentru o și pronunțăm e
[œ]	apare în cuvinte înaintea consoanei r , se pronunță mai deschis decât [ø]

Sunetele urmate de [:] se pronunță lung.

► 1.2.2 Pronunția consoanelor

Consoanele suedeze (konsonanter) se pronunță adesea complet diferit de consoanele din limba română. O atenție specială trebuie acordată **grupării consoanelor**, adică modului în care anumite consoane se „învecinează” cu alte consoane. Acest fenomen nu vizează doar gruparea consoanelor într-un cuvânt, ci și în cuvintele consecutive – de ex. **rs** se pronunță [ʃ] în cuvintele **kurs**, precum și în propoziția **Jag har skrivit**.

Pronunția unui cuvânt se poate modifica în funcție de sunetele cu care se învecinează prin așa-numita **asimilare** sau **fuziune** a mai multor consoane într-un singur sunet. Fuziunea sunetelor este obligatorie în interiorul unui cuvânt, dar nu și între cuvintele dintr-o propoziție. Ignorarea acestor reguli poate duce la confundarea sensurilor cuvintelor sau la neînțelegeri.

scriere	pronunție	exemplu
c	[k]	înainte de a, o, u , înaintea consoanelor : <i>café, cricket, camping</i>
c	[s]	înainte de e, i, y, ä, ö : <i>citron, cykel, medicin</i>
ch	[ʃ]	în cuvinte străine precum <i>charm, choklad</i>
dj	[j]	<i>djur, djup, djävel</i>
g	[g]	înainte de a, o, u, ä, ö , la sfârșitul cuvintelor : <i>gatan, gå, bolog</i>
g	[j]	înainte de e, i, y, ä, ö : <i>gäst, göra, Sverige</i>
gj	[j]	<i>gjuta, gjorde</i>
gn	[ɲ]	<i>vagn, ugn, regn, Ragnar</i>
hj	[j]	<i>hjälp, hjärta, hjälm</i>
k	[k]	înainte de a, o, u, ä, ö , înaintea consoanelor : <i>konst, skapa, kung</i> , excepție: <i>kissa</i>
k	[ç]	înainte de e, i, y, ä, ö : <i>kyrka, kärlek, köpa, kyssa, kilometer</i>
kj	[ç]	<i>kjol</i>
lj	[j]	<i>ljud, ljuga, ljus</i>
lg	[lj]	în terminații: <i>älg, helg</i>
ng	[ŋ]	<i>länge, sång, restaurang</i>
qu	[kv]	<i>Lundquist, Enquist</i>
rg	[rj]	în terminații: <i>färg, berg, arg</i>
rs	[s]	<i>kurs, mars, förslag</i>
rd	[d]	<i>bord, mord, störda, hörda</i>
rl	[lj]	<i>pärlor, härlig</i>
rn	[rn]	<i>barn, gärna, korn, hörna</i>
rt	[t]	<i>sport, sort, bort, snart</i>
r	[r] nebo [ʀ]	<i>rik, radio, redan</i>
sch	[ʃ]	<i>schack, schampo, schal</i>
sj	[ʃ]	<i>sju, sjö, själv</i>
sk	[ʃ]	înainte de e, i, y, ä, ö : <i>sked, skicka, skön</i>
sk	[sk]	înainte de a, o, u, ä, ö : <i>Skåne, skola, svenska</i>
sk	[ʃ]	înainte de e, i, ä, ö : <i>skinka, kanske, skämmas</i>
skj	[ʃ]	<i>skjorta, skjuta</i>
stj	[ʃ]	<i>stjärna, stjäl</i>
sion	[ʃju:n]	în cuvinte străine: <i>recension, diskussion, expansion</i>
tion	[ʃju:n]	în cuvinte străine: <i>lektion, variation, station</i>
tj	[ç]	<i>tjeckiska, tjugo, tjänst</i>
w	[v]	<i>Wilma, Wilhelm</i>
x	[ks]	<i>lyx, xenofobi, xylofon</i>
z	[s]	<i>zenit, zoolog, zon</i>

Transcrierea fonetică a consoanelor

[ʃ] fenomenul **sje-ljudet** este specific limbii suedeze – pronunția diferă în funcție de regiune. În sudul Suediei se pronunță un **h** aspirat, iar în nord se pronunță **š**. În centrul Suediei, dacă stă la începutul unui cuvânt, se citește **h**, la sfârșitul cuvintelor, mai degrabă **š**, de ex. *själv* [xel:v], *kanske* [kan:ʃe]

n nazal, se pronunță ca **n**, iar la sfârșit se aude un **c** foarte slab ca în cuvintele **mânca, budincă**
se pronunță precum **c** din grupul **ci**
consoana **r** este foarte slabă într-un cuvânt, aproape că nu se aude, se pronunță ca **ș**
consoanele retroflexe se pronunță fără **r** – acesta fuzionează cu consoana care urmează, fiind pus în evidență prin mutarea vârfului limbii pe palatul anterior

Dacă într-o silabă accentuată apar consoanele k, p, t, se vor pronunța aspirat.

▶ *tankar, kaka, tar, par, tack*

O consoană sonoră care stă lângă o consoană surdă își pierde sonoritatea.

▶ *snabbtåg, lagt, stavkyrka*

Consoanele sonore care stau la sfârșitul cuvântului rămân sonore.

▶ *brev, korv, bröd, dekad*

1.3 Accentul

În limba suedeză se disting două tipuri de accent și anume accentul **cuvântului** (ordbetoning) și accentul **poziției** (satsbetoning).

Accentul cuvântului

În majoritatea cuvintelor de origine suedeză accentul este pe **prima silabă**.

▶ <i>kyrka</i>	biserică
▶ <i>leva</i>	a trăi
▶ <i>långsam</i>	încet
▶ <i>fråga</i>	a întreba
▶ <i>fönster</i>	fereastră
▶ <i>tisdag</i>	marți

Excepție fac cuvintele cu prefixele neaccentuate **be-** și **för-** care au accentul pe **silaba a doua**.

▶ <i>bejaka</i>	a răspunde afirmativ
▶ <i>befria</i>	a elibera
▶ <i>behöva</i>	a avea nevoie
▶ <i>förbjuda</i>	a interzice
▶ <i>fördriva</i>	a stinge (setea etc.)
▶ <i>förneka</i>	nega

În cuvintele împrumutate, accentul este pe **penultima sau pe ultima silabă**.

▶ *parfymeri* parfumerie

<i>bageri</i>	brutărie
<i>konditori</i>	cofetărie
<i>medicin</i>	medicină
<i>juridik</i>	drept
<i>centrum</i>	centru

Un cuvânt poate avea **două accente – principal** (primul accent) și **secundar** (al doilea accent). Acest fenomen este specific **cuvintelor compuse** și cuvintelor cu **prefixe accentuate** (miss-, till-, jätte...) și **sufixe accentuate** (-lek, -skap, -het...).

▶ <i>jättestor</i>	foarte mare
<i>missförstånd</i>	neînțelegere
<i>efterrätt</i>	prăjitură
<i>sköterska</i>	îngrijitoare
<i>storlek</i>	dimensiune
<i>visshet</i>	înțelepciune

Unele cuvinte care au aceeași formă își pot schimba sensul în funcție de **silaba accentuată**. De aceea, trebuie respectată pronunția accentului. De ex.:

▶ <i>fasan</i>	fazan
<i>fasan</i>	spaimă, groază
<i>Japan</i>	Japonia
<i>japan</i>	japonez
<i>banan</i>	dragă
<i>banan</i>	banană
<i>Persien</i>	Persia
<i>persienn</i>	jaluzele

Accentul propoziției

Accentul propoziției (satsbetoning) este foarte important în limba suedeză. Un fenomen specific limbii suedeze este alternarea regulată a silabelor accentuate și neaccentuate.

Următoarele părți de vorbire sunt aproape întotdeauna **accentuate**:

- substantivele
- adjectivele
- verbele predicative
- numeralele
- particulele care intră în verbele frazale
- adverbele de loc, timp și mod
- pronumele demonstrative

Următoarele părți de vorbire sunt deseori **neaccentuate**:

- pronumele

- verbele auxiliare
- conjuncțiile
- articolele
- adverbele care leagă propoziții

Bineînțeles, este important și ce informație dorim să accentuăm în cadrul discursului.

▶ *Hans föräldrar har en söt hundvalp.*
Olles föräldrar har en söt hundvalp.
Olles föräldrar har en söt hundvalp
som heter Simon.

Părinții lui au un câțeluș draguț.
 Părinții lui Oll au un câțeluș draguț.
 Părinții lui Oll au un câțeluș draguț pe care îl cheamă Simon.

1.4 Lungimea silabelor

Dacă ne dăm seama ce silabă este accentuată, putem fi siguri că aceasta va fi **lungă**. Nu doar vocala determină lungimea unei silabe, ci și **consoana** are un rol important. Există următoarele reguli:

- O silabă **neaccentuată** conține o **vocală scurtă**.
- O silabă **accentuată** conține o **vocală lungă** sau o **consoană lungă**.
- O **vocală lungă accentuată** este urmată de o **consoană scurtă** (sau poate sta la sfârșitul unui cuvânt monosilabic).
- O **consoană lungă accentuată** este urmată de o **vocală scurtă**. Consoana poate fi dublă sau urmată de încă o consoană.

Observați regulile de mai sus în exemplele care urmează – silabele lungi sunt scrise îngroșat.

▶ <i>bo</i>	a locui
<i>måla</i>	a picta
<i>korv</i>	crenvest
<i>dator</i>	computer
<i>bensin</i>	benzină
<i>läkare</i>	doctor
<i>disketten</i>	discheta
<i>parallell</i>	paralel
<i>kamratern</i>	prieteni
<i>cigaretter</i>	țigări
<i>journalist</i>	jurnalist

Cuvintele compuse au două accente și conțin, prin urmare, două silabe lungi.

▶ <i>vaniljglass</i>	înghețată de vanilie
<i>bokhylla</i>	bibliotecă (raft cu cărți)
<i>inkomst</i>	salariu
<i>bensinstation</i>	benzinărie
<i>skolböcker</i>	manual